

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΡΜΑΤΑ: ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΟΥΤΟΣ
Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών

Κατ' αρχάς θεωρούμε αναγκαίο να διευκρινίσουμε ότι η εισήγησή μας δεν είναι προϊόν επιστημονικής μελέτης ούτε εξειδικευμένης γνώσης, αλλά η απλή απόπειρα ενός συλλέκτη σύγχρονων ελληνικών κερμάτων να εντοπίσει και, στη συνέχεια, να προσεγγίσει τις παραμέτρους που προκύπτουν και συνθέτουν το θέμα.

Προσβλέπουμε, λοιπόν, σε ενδεχόμενες παρατηρήσεις σας, ώστε μέσα και από αυτές να επιτευχθεί ο βασικός σκοπός μας: να διαμορφώσουν, κατά το δυνατόν, μια γενική εικόνα του θέματος όσοι δεν έχουν ασχοληθεί με αυτό, καθώς και οι νέοι συλλέκτες.

Περαιτέρω φιλοδοξία αυτής της εισήγησης είναι να δημιουργηθούν εκείνα τα ερεθίσματα και οι προβληματισμοί, που θα μπορούσαν να μετατοπίσουν τη σχετική με τα ελληνικά κέρματα ενασχόληση από το ατομικό επίπεδο, όπου κατά κύριο λόγο εξασκείται, σε ένα ευρύτερο και συλλογικό. Αν, μάλιστα, το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών αποδεχόταν αυτή την

πρόκληση-πρόσκληση, θα βοηθούσε με ευτυχή τρόπο το πέρασμα από την πρόθεση στην πράξη.

Το σύγχρονο Ελληνικό Κράτος έχει αμελήσει και δεν διαθέτει ένα πλήρες αρχείο των νομισμάτων του ούτε ακόμα ένα αντίστοιχο εκθετήριό τους, παρά το γεγονός ότι αυτά αποτελούν μια αδιαμφισβήτητη ιστορική πηγή, εκτός από τη σπουδαιότητά τους από συλλεκτική άποψη σε διεθνές επίπεδο. Κέρματα και μίτρες της περιόδου 1832-1965 βρίσκονται διάσπαρτα σε διάφορα Μουσεία και Υπηρεσίες τόσο του εσωτερικού (Νομισματικό Μουσείο, Μουσείο Μπενάκη, Παλαιά Βουλή, Νομισματοκοπείο, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους κ.λπ.) όσο και του εξωτερικού.

Αυτή, όμως, δεν είναι η μοναδική αδυναμία του Ελληνικού Κράτους να οργανώσει, να υποστηρίξει ή να ενισχύσει σχετικές προσπάθειες ή αναγκαιότητες.

Οι παρευρισκόμενοι ερευνητές του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών ασφαλώς γνωρίζουν ότι τέτοιες αδυναμίες, που δεν τιμούν τη χώρα, υπάρχουν πολλές.

Ως πιο χαρακτηριστική από αυτές θα αναφέραμε την περίπτωση του Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, όπου η συστηματικότερη προσπάθεια δεν προέρχεται από κάποιο Ελληνικό Πανεπιστημιακό Ίδρυμα ή Ερευνητικό Κέντρο ούτε από κάποιον ανεξάρτητο Έλληνα ερευνητή, αλλά εξακολουθεί να είναι αυτή των Henry George Liddell και Robert Scott.

Σε κρατικό επίπεδο, για να επανέλθουμε στο ζήτημα των σύγχρονων ελληνικών κερμάτων, η έλλειψη οργανωμένου και πλήρους εκθετήριου συνοδεύεται και από πλήρη ανυπαρξία συστηματικής καταγραφής και ανάλυσης της σύγχρονης νομισματικής μας ιστορίας.

Από τις ατομικές προσπάθειες, ως πιο αξιόλογες επιβάλλεται να αναφερθούν αυτές των Αναστασίου Τζαμαλή, Νικολάου Βασιλόπουλου και Βασιλείου Πετούση στην Ελλάδα και Jean-Paul Divo στην Ελβετία. Οι υπόλοιπες είναι, κατά κανόνα, αποσπασματικές και ελλιπείς με έμφαση στην εμπορική παράμετρο του θέματος.

Αν θέλαμε να κάνουμε μια ιδιαίτερη αναφορά στις προσπάθειες αυτές, θα έπρεπε να ξεχωρίσουμε την επιστημονική προσέγγιση του θέματος από τους Α. Τζαμαλή και Ν. Βασιλόπουλο στα βιβλία τους *Τα νομίσματα της νεώτερης Ελλάδας, 1828-1979* (εκδ. Νούμμο, Αθήνα 1979) και *Νομισματική. Η ιστορία της*

δραχμής (εκδ. Ελληνικό Νόμισμα, Αθήνα 1982) αντίστοιχα και τη σύνδεσή του με επιστημονικούς κλάδους όπως η ιστορική ανάλυση, η οικονομία, η κοινωνιολογία, η ψυχολογία, η αισθητική και η σημειολογία.

Δυστυχώς, και οι δύο παραπάνω εκδόσεις είναι εξαντλημένες.

Θα έπρεπε, επίσης, να σταθούμε στην εκτενή καταγραφή των ποικιλιών των κερμάτων της περιόδου Καποδίστρια του Β. Πετούση, την ελλιπή μεν αλλά συγκριτικά καλύτερη καταγραφή και παρουσίαση δοκιμίων του J.-P. Divo, που συμπληρώθηκε στη συνέχεια από τον Α. Τζαμαλή και την καταγραφή πινάκων με στοιχεία σύνθεσης των κραμάτων των κερμάτων, βάρους κ.λπ. του Παύλου Πυλαρινού. Δεν είναι, ίσως, σκόπιμο να αναφερθούμε στις ελλείψεις και σε ορισμένες περιπτώσεις στα λάθη που υπάρχουν στις παραπάνω προσπάθειες, που, ως ατομικές με κριτήριο το προσωπικό «μεράκι» και δευτερευόντως, το ατομικό κέρδος, πρέπει να τις αντιμετωπίζει κανείς με επείκεια. Παράλληλα, όμως, πρέπει να σημειώσουμε ότι αποτελούν για τον ερευνητή μια καλή βάση δεδομένων για την περαιτέρω έρευνα του θέματος.

Επιχειρώντας να ομαδοποιήσουμε τις παραμέτρους που συγκροτούν τη θεματική μας ενότητα, θα καταγράφαμε τα ακόλουθα:

1. ΣΥΛΛΕΚΤΙΣΜΟΣ - ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΕΡΜΑΤΩΝ - ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΟΥΣ

Οι όροι συλλέκτης – συλλεκτισμός είναι σύμφυτοι με την εμφάνιση του ανθρώπινου είδους.

Ο άνθρωπος, αρχικά συλλέκτης τροφής, μετά τη διασφάλιση της επιβιώσής του, ανάλογα με την εξέλιξη, συνέχισε να είναι συλλέκτης, αυτή τη φορά αντικειμένων που είχαν πλέον ενδιαφέρον αισθητικό – καλλιτεχνικό, τεχνικό, ιστορικό, επιστημονικό ή άλλο.

Η ανθρώπινη αυτή ιδιότητα είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες διάσωσης και αυτούσιας μεταφοράς στοιχείων σχετικών με την εξέλιξη των συνηθειών, των τεχνών, των επιστημών και γενικά του ανθρώπινου πολιτισμού. Η συλλογή κερμάτων ως συγκροτημένη δραστηριότητα εμφανίζεται παράλληλα με την καθιέρωση του νομίσματος ως μέσου οικονομικής συναλλαγής. Από τότε και στο εξής το κέρμα ως συλλεκτικό αντικείμενο θα λέγαμε ότι απαντάται με τη μεγαλύτερη συχνότητα σε ολόκληρη την ιστορική διαδρομή της ανθρωπότητας και λειτουργεί ως κομιστής πολύτιμων πληροφοριών. Μεταξύ των κτερισμάτων που συνόδευαν τους νεκρούς κατά την Αρχαιότητα, ιδιαίτερη θέση έχουν τα κέρματα. Αλλά και κατά τους νεότερους χρόνους τα κέρματα εξακολουθούν να «συνοδεύουν» τους νεκρούς και να έχουν την ίδια σημειολογική σημασία.

Είναι, μάλιστα, άξιο προσοχής ότι η ίδια συνήθεια παρατηρείται σε όλες τις περιόδους της ιστορίας, σε όλους σχεδόν τους λαούς του κόσμου, από την Αίγυπτο στην Ελλάδα και από την Κίνα στη Λατινική Αμερική χωρίς να υπάρχει μεταξύ τους επικοινωνία.

Η συλλογή των νεοελληνικών κερμάτων είτε ως προσωπική ενασχόληση, που μπορεί να βασίζεται σε αισθητικούς, ιστορικούς ή άλλους λόγους είτε ως επένδυση, παρουσιάζει ιδιαίτερες και ενδιαφέρουσες παραμέτρους.

Οι ιδιαιτερότητες που κάνουν τη συλλογή των νεοελληνικών κερμάτων μια από τις πιο ενδιαφέρουσες στον κόσμο είναι οι ακόλουθες:

- α. Οι μικρές ποσότητες (mintage) κοπής.
- β. Ο μεγάλος αριθμός νομισματοκοπειών στα οποία έγιναν κοπές νεοελληνικών κερμάτων (Αίγινα, Μόναχο, Παρίσι, Αθήνα, Στρασβούργο, Μπορντώ, Μπέρμινχαμ, Βιέννη, Λονδίνο, Βρυξέλλες, Βέρνη, Κένιγκσμπεργκ, Πράγα).
- γ. Οι ποικιλίες των κερμάτων, οι οποίες οφείλονται είτε στις ιδιαιτερότητες των νομισματοκοπειών είτε στις διαφορές που εντοπίζονται σε κοπές ίδιων νομισμάτων σε διαφορετικά νομισματοκοπεία είτε, τέλος, σε ιδιαίτερους κατά περίπτωση λόγους.

Στην πρώτη περίπτωση χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Νομισματοκοπείου της Αίγινας. Στο πρώτο αυτό Νομισματοκοπείο, που λειτούρ-

Εικ. 1: Το πεντάδραχμο του 1930. Παρατηρείται μια μικρή διαφορά μεταξύ της κοπής του Λονδίνου (κάτω) και των Βρυξελλών (επάνω). Στην κοπή των Βρυξελλών, οι κουκκίδες στους καρπούς ελιάς είναι δύο, ενώ στην κοπή του Λονδίνου μόνο μία (βλ. μεγέθυνση).

γησε στην αυλή του σπιτιού του Ιωάννη Καποδίστρια, χρησιμοποιήθηκαν μηχανές οι οποίες αγοράστηκαν το 1828 έναντι 100 αγγλικών λιρών από το Τάγμα των Ιωαννιτών της Ρόδου, των οποίων το κέντρο είχε μεταφερθεί στη Μάλτα από το 1530.

Η παλαιότητα των μηχανημάτων, το μείγμα των μετάλλων που προερχόταν από τουρκικά και ενετικά τηλεβόλα, λάφυρα του απελευθερωτικού αγώνα και, τέλος, η απειρία των τεχνιτών κάνουν ακόμα και νομίσματα της ίδιας κοπής να έχουν σημαντικές διαφορές το ένα από το άλλο.

Στη δεύτερη περίπτωση θα αναφέραμε το πεντάδραχμο του 1930, όπου παρατηρείται διαφορά μεταξύ της κοπής του Λονδίνου και των Βρυξελλών (Εικ. 1) και

το τριαντάδραχμο του 1964, όπου επίσης υπάρχουν διαφορές μεταξύ της κοπής της Βέρνης και του Κένιγκσμπεργκ.

Στην τρίτη, τέλος, περίπτωση θα αναφέραμε την ανεστραμμένη άγκυρα στο αργυρό πεντάδραχμο του Γεωργίου Α' του 1875 (Εικ. 2), τη μικρή άγκυρα στο χάλκινο δίλεπτο του 1878, τη βαρεία του αργυρού πεντάδραχμου του Όθωνος του 1833 και το χάλκινο δεκάλεπτο του 1844 (Βασιλεία – Βασίλειον).

- δ. Ο βασικότερος, όμως, λόγος που τα νεοελληνικά κέρματα παρουσιάζουν τεράστιο συλλεκτικό ενδιαφέρον, όχι μόνο για Έλληνες αλλά και για αλλοδαπούς συλλέκτες, είναι η σπανιότητα ύπαρξης κερμάτων σε καλές καταστάσεις (XF, UNC). Η σπανιό-

Εικ. 2: Αργυρό πεντάδραχμο του Γεωργίου Α' του 1875. Η περίπτωση της ανεστραμμένης άγκυρας (κάτω).

τητα αυτή οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στην έλλειψη συλλεκτικού ενδιαφέροντος για τα σύγχρονα ελληνικά κέρματα μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1960. Αιτία της έλλειψης συλλεκτικού ενδιαφέροντος ήταν ο τεράστιος πλούτος των αρχαίων ελληνικών κερμάτων σε ποικιλία, εικαστικό και ιστορικό ενδιαφέρον. Ο τεράστιος αυτός πλούτος λειτούργησε, όχι αδικαιολόγητα, ως ο μοναδικός πόλος έλξης για τον μικρό αριθμό συλλεκτών που θα μπορούσε να δώσει μια κοινωνία με μόλις 100 χρόνια ζωής και με έντονα προβλήματα επιβίωσης και συγκρότησης.

Ο πλούτος αυτός από τη μια και η ένδεια της θεματολογίας των νεοελληνικών κερμάτων από την άλλη, που συνήθως ήταν περιορισμένη στην επαναλαμβανόμενη εμφάνιση της κεφαλής ενός κατά κανόνα αμφιβόλου ικανότητας αλλοδαπού μονάρχη, συνετέλεσαν στο να μην υπάρξει ουσιαστικό συλλεκτικό ενδιαφέρον για τα κέρματα αυτά για ένα διάστημα μεγαλύτερο των 100 ετών (1828-1960), με αποτέλεσμα τα νεοελληνικά κέρματα, που βρίσκονται σε καλή κατάσταση, να αποτελούν σήμερα είδος εν ανεπαρκεία.

- ε. Τέλος, η απόσυρση της δραχμής από 01-01-2002 προσέθεσε έναν ακόμα σοβαρό λόγο για την αύξηση του ενδιαφέροντος συλλογής των νεοελληνικών κερμάτων.

2. ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Σε ό,τι αφορά τη θεματολογία των κερμάτων του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους, μετά τον αναγεννώμενο από την τέφρα του φοίνικα της περιόδου του Ιωάννη Καποδίστρια (Εικ. 3), το μεγαλύτερο διάστημα καλύπτεται από την επαναλαμβανόμενη παράσταση του εκάστοτε βασιλέα (εμπρόςθια όψη) και τον αντίστοιχο θυρεό ή το στέμμα (οπίσθια).

Εξαίρεση αποτελούν οι αργυρές δραχμές του 1910 και 1911 και το αργυρό δίδραχμο του 1911 (Γεώργιος Α'), στην οπίσθια όψη των οποίων απεικονίζεται η Θέτις επί θαλασσίου ίππου μεταφέρουσα την ασπίδα του Αχιλλέα, τα χαλκονικέλινα κέρματα των 5, 10 και 20 λεπτών του 1912, τα οποία επίσης φέρουν παραστάσεις εμπνευσμένες από την Αρχαιότητα, το αργυρό εικοσάδραχμο του 1960 του βασιλέα Παύλου και τα κέρματα από αλουμίνιο των 5, 10, 20 λεπτών των βασιλέων Παύλου και Κωνσταντίνου με παραστάσεις από αγροτικά θέματα (στάχυ, τσαμπιά σταφυλιών και κλαδιά ελιάς) (Εικ. 4).

Μεσολαβεί, επίσης, το φωτεινό διάλειμμα της περιόδου της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας (1924-1935) με τις πραγματικά αξιόλογες παραστάσεις, οι οποίες προέρχονται από κορινθιακό στατήρα του 4ου π.Χ. αιώνα για τα χαλκονικέλινα κέρματα των 20 και 50

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΡΜΑΤΑ: ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

Εικ. 3: Φοίνικας του 1828

Εικ. 4: Η αργυρή δραχμή του 1910 και το αργυρό δίδραχμο του 1911 (Γεώργιος Α') [επάνω αριστερά] στην οπίσθια όψη των οποίων απεικονίζεται η Θέτις επί θαλασσίω ιππώ μεταφέρουσα την ασπίδα του Αχιλλέα (βλ. δεξιά: αρχαίο δίδραχμο του βασιλέα Πύρρου της Ηπείρου του 295-272 π.Χ.). Τα χαλκονικέλινα κέρματα των 5, 10 και 20 λεπτών του 1912 (κέντρο), τα οποία επίσης φέρουν παραστάσεις εμπνευσμένες από την Αρχαιότητα (βλ. αριστερά: κουκουβάγια από αθηναϊκό τετράδραχμο του 2ου π.Χ. αι.) και το αργυρό εικοσάδραχμο του 1960 του Βασιλέα Παύλου (κάτω αριστερά). Κέρματα των 5, 10 και 20 λεπτών από αλουμίνιο του Βασιλέα Παύλου με παραστάσεις από αγροτικά θέματα (δεξιά).

Εικ. 5: Το αργυρό δεκάδραχμο του 1930 (επάνω), με παραστάσεις από στατήρα της Δελφικής Αμφικτιονίας (336-334 π.Χ.) στην εμπρόσθια όψη και στατήρα των Μεταποντίων του 4ου π.Χ. αιώνα στην οπίσθια όψη. Το αργυρό εικοσάδραχμο του 1930 (κάτω), με παραστάσεις από μακεδονικό τετράδραχμο του βασιλέα Αντίγονου και στις δύο όψεις.

λεπτών, της μίας και των δύο δραχμών του 1926, από μακεδονικό τετράδραχμο του βασιλέα Αντίγονου για το αργυρό εικοσάδραχμο του 1930 και από στατήρα της Δελφικής Αμφικτιονίας (336-334 π.Χ.) στην εμπρόσθια όψη και στατήρα των Μεταποντίων του 4ου π.Χ. αιώνα στην οπίσθια όψη για το αργυρό δεκάδραχμο του 1930 (Εικ. 5).

Τέλος, στη σειρά του 1973 επαναλαμβάνεται η παράσταση του φοίνικα στην εμπρόσθια όψη, ενώ στην οπίσθια όψη έχουμε τη γλαύκα (1 και 2 δρχ.), τον Πήγασο (5 και 10 δρχ.) και τη θεά Αθηνά (20 δρχ.). Στα κέρματα των 10, 20 και 50 λεπτών της ίδιας σειράς απεικονίζεται τρίαίνα με δύο δελφίνια, κλαδί

ελιάς και Ανθέμιο (αρχαίο διακοσμητικό μοτίβο) αντι-στοίχως (Εικ. 6).

Μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 1974 ανοίγει μια καινούργια περίοδος για τη θεματολογία των νεοελληνικών κερμάτων.

Στην περίοδο αυτή, μολονότι είναι εμφανής η έλλειψη κεντρικού σχεδιασμού ως προς τη θεματολογία των κερμάτων, μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει ικανοποιητική ποικιλία με μέτριο, όμως, αισθητικό αποτέλεσμα.

Εδώ υπάρχουν δύο βασικές θεματικές ενότητες, που αφορούν σε προσωπικότητες:

Εικ. 6: Στη σειρά κερμάτων, κοπής του 1973, στην εμπρόσθια όψη έχουμε την επανάληψη της παράστασης του φοίνικα, ενώ στην οπίσθια όψη έχουμε τη γλαύκα (1 και 2 δρχ.) [αριστερά], τον Πήγασο (5 και 10 δρχ.) [κέντρο] τη θεά Αθηνά (20 δρχ.) [κάτω αριστερά], τρίαίνα με δύο δελφίνια (10 λεπτά), κλαδί ελιάς (20 λεπτά) και ανθέμιο (50 λεπτά) [δεξιά].

Εικ. 7: Θεματολογία του εμπροσθότυπου κερμάτων, με προσωπικότητες της Αρχαιότητας από τον χώρο της φιλοσοφίας, της ποίησης και της πολιτικής. Από αριστερά προς δεξιά: Όμηρος, Δημόκριτος, Αριστοτέλης (επάνω) και Μ. Αλέξανδρος, Σόλων, Περικλής (κάτω).

- α. Από την Αρχαιότητα με παγκόσμια εμβέλεια και ακτινοβολία από τον χώρο της φιλοσοφίας, της ποίησης και της πολιτικής (Εικ. 7) [Αριστοτέλης, Δημόκριτος, Όμηρος, Περικλής, Σόλων, Μ. Αλέξανδρος].
- β. Από τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του 1821 (Εικ. 8) [Γεώργιος Καραϊσκάκης, Κωνσταντίνος Κανάρης, Μάρκος Μπότσαρης, Μαντώ Μαυρογένους, Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, Ρήγας Φεραίος, Ιωάννης Μακρυγιάννης, Δημήτριος Καλέργης, Διονύσιος Σολωμός].

Υπάρχουν τέλος, και τα κέρματα των 10 και 20 λεπτών με την παράσταση ενός ταύρου στο πρώτο,

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΡΜΑΤΑ: ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

που προέρχεται από νομίσματα των Θουρίων (αρχαία ελληνική αποικία στη Νότιο Ιταλία), και κεφαλής αλόγου στο δεύτερο, που μάλλον ανεξήγητα μεταφέρθηκε από νομίσματα των Καρχηδονίων.

Εντύπωση προκαλεί ότι σε αυτή την αναδρομή στις ρίζες του Ελληνισμού απουσιάζει παντελώς η αναφορά στο Βυζάντιο ως να μην αποτελεί αυτό τμήμα της Ελληνικής Ιστορίας που ανέδειξε μορφές παγκόσμιας εμβέλειας όπως ο Ιουστινιανός Α', ο Βασίλειος Β' ο Βουλγαροκτόνος, ο Μιχαήλ Ψελλός κ.λπ.

Στην εποχή μας, που οι εικόνες και οι συμβολισμοί έχουν κυρίαρχο ρόλο, το κέρμα με την καθημερινή

Εικ. 8: Θεματολογία του εμπροσθότυπου κερμάτων, με προσωποκότητες από τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του 1821. Από αριστερά προς δεξιά: Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, Μαντώ Μαυρογένους, Μάρκος Μπότσαρης, Κωνσταντίνος Κανάρης, Γεώργιος Καραϊσκάκης (πρώτη σειρά) και Διονύσιος Σολωμός, Δημήτριος Καλλέργης, Ιωάννης Μακρυγιάννης, Ρήγας Φεραίος (δεύτερη σειρά). Στην τρίτη σειρά κέρματα των 10 και 20 λεπτών του 1976 και τα αντίστοιχα των Θουρίων και Καρχηδονίων από τα οποία προέρχονται οι παραστάσεις.

του εμφάνιση, πλέον και εκτός των εθνικών μας συνόρων, μπορεί να έχει και ιδιαίτερες λειτουργίες εκτός από αυτή της διεκπεραίωσης των οικονομικών συναλλαγών.

Για παράδειγμα, μπορεί να λειτουργήσει ως μέσον επαναφοράς της εθνικής συλλογικής ιστορικής μνήμης, πολιτιστικής προβολής, αλλά ακόμα και ως μέσον άσκησης εθνικής πολιτικής.

Επιβάλλεται να θυμίσουμε στο σημείο αυτό ότι η παράσταση στο κέρμα των 100 δρχ. του Μ. Αλεξάνδρου και του αστέρα της Βεργίνας (εμπρόσθια και οπίσθια όψη αντίστοιχα) δεν εμφανίσθηκε τυχαία το 1990 για πρώτη φορά. Αποτέλεσε χαρακτηριστική περίπτωση άσκησης αποτελεσματικής εθνικής πολιτικής, έστω και αμυντικής, έναντι της επιθετικής της FYROM το ίδιο χρονικό διάστημα που, όπως είναι γνωστό, επιχείρησε να οικειοποιηθεί την ιστορία μας με την υιοθέτηση του δεκαεξάκτινου αστέρα της Βεργίνας στο εθνικό της σύμβολο.

Τέλος, θα λέγαμε ότι είναι αισθητή και η έλλειψη αναφορών σε παραστάσεις αρχαίων ελληνικών κερμάτων, έστω και σε αναμνηστικές κοπές και η ατομία για απεικόνιση, ίσως, σύγχρονων επιφανών προσωπικοτήτων παγκόσμιας αναγνώρισης από τον χώρο των γραμμάτων (π.χ. Σεφέρης, Ελύτης) που έχουν τιμηθεί με Nobel ή των τεχνών (π.χ. Δημήτρης Μητρόπουλος).

Η θεματική αυτή ενότητα επιδέχεται ασφαλώς εκτενέστερη ανάλυση, η οποία όμως εκφεύγει από τα όρια της παρούσας εισήγησης.

3. Ο ΣΥΛΛΕΚΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ Ή ΩΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗ

Η συλλογή νεοελληνικών κερμάτων μπορεί να ξεκινήσει ως μια ευχάριστη ενασχόληση με ένα αντικείμενο, που πέρα από την αισθητική του πλευρά δίνει, στον συλλέκτη μέσω των κερμάτων, μια παραστατική εικόνα της ιστορικής διαδρομής της χώρας που οριοθετείται χρονικά από την περίοδο του Ιωάννη Καποδίστρια μέχρι σήμερα.

Η επιλογή της συλλογής νεοελληνικών κερμάτων σε σχέση με άλλα συλλεκτικά αντικείμενα, όπως χαρτονομίσματα, γραμματόσημα, τηλεκάρτες, έργα τέχνης κ.λπ. παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα, όπως ο σχετικά περιορισμένος αριθμός τους και η μη ευπάθειά τους, σε σχέση με τα χαρτονομίσματα ή τα γραμματόσημα, το μικρό σχετικά κόστος, όταν πρόκειται για ερασιτεχνική συλλογή, η εύκολη φύλαξη, λόγω του περιορισμένου χώρου που απαιτεί η συλλογή και ο συνδυασμός του τερπνού με το ωφέλιμο, όταν δηλαδή αντιμετωπίζεται όχι μόνο ως ερασιτεχνική ενασχόληση αλλά και ως επένδυση.

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΡΜΑΤΑ: ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

Επειδή το τερπνό είναι και θέμα προσωπικής επιλογής, θα αναφερθούμε εκτενέστερα στο ωφέλιμο.

Περιγράφοντας την κατάσταση στην αγορά των νεοελληνικών κερμάτων, θα μπαίναμε στον πειρασμό να τη συγκρίνουμε με τη χρηματιστηριακή αγορά.

Από μια τέτοια σύγκριση, θα καταλήγαμε αβίαστα στο συμπέρασμα ότι η σωστή τοποθέτηση σε μια τέτοια αγορά διασφαλίζει τον συλλέκτη - επενδυτή κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, καθόσον:

- α. Αποκλείει τις περιπτώσεις της οικονομικής κατάρρευσης και του Limit down, που μόνο ασυνήθιστες δεν είναι στις χρηματιστηριακές αγορές.

Εικ. 9: Η συλλογή νεοελληνικών κερμάτων δίνει μια εικόνα της ιστορικής διαδρομής της χώρας από την περίοδο του Ιωάννη Καποδίστρια μέχρι σήμερα.

Από αριστερά προς δεξιά και από πάνω προς τα κάτω: φοίνικας 1828 (περίοδος Καποδίστρια), δραχμή 1833 (περίοδος Όθωνος), δραχμή 1851 (περίοδος Όθωνος), δραχμή 1868 (περίοδος Γεωργίου Α'), δραχμή 1901 (Κρητική Πολιτεία), δραχμή 1910 (περίοδος Γεωργίου Α'), 50 λεπτά 1921 (περίοδος Κωνσταντίνου Α'), δραχμή 1926 (Α' Ελληνική Δημοκρατία), δραχμή 1954 (περίοδος Παύλου), δραχμή 1966 (περίοδος Κωνσταντίνου), δραχμή 1971 (περίοδος Κωνσταντίνου, Δικτατορία), δραχμή 1973 (Β' Ελληνική Δημοκρατία), δραχμή 1986 (Β' Ελληνική Δημοκρατία), δραχμή 2000 (Β' Ελληνική Δημοκρατία).

- β. Η περίπτωση αρνητικής απόδοσης του επενδεδυμένου κεφαλαίου, ακόμα και σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα (1-2 έτη), εκτός συγκλονιστικού απροόπτου, είναι σχεδόν αδύνατη.
- γ. Με βάση στατιστικά στοιχεία, τα οποία δεν επιδέχονται αμφισβήτηση, από την έναρξη λειτουργίας της συγκεκριμένης αγοράς μέχρι σήμερα (30 περίπου έτη), οι αποδόσεις, σε αποπληθωρισμένες τιμές, χαρακτηρίζονται από ικανοποιητικές μέχρι και εντυπωσιακές.

Οι λόγοι που δικαιολογούν την κατάσταση αυτή και που προοιωνίζονται τη συνέχισή της είναι, εν συντομία, οι ακόλουθοι:

- (1) Πρόκειται για τοποθέτηση σε σταθερή αξία που βασίζεται στη μικρή προσφορά (tirage) και στη μεγάλη ζήτηση. Τα τελευταία χρόνια η τάση της προσφοράς βαίνει μειούμενη, ενώ η τάση της ζήτησης αριθμητικώς, αν όχι γεωμετρικώς, αυξανόμενη. Η εξήγηση εδώ είναι προφανής. Ο ούτως ή άλλως περιορισμένος αριθμός κερμάτων, ιδιαιτέρως των περιόδων Καποδίστρια, Όθωνος και Γεωργίου Α', εναποθηκευόμενος δεν επαρκεί για να καλύψει τη ζήτηση των νέων συλλεκτών που πολλαπλασιάζονται βασικά λόγω της αύξησης του βιοτικού επιπέδου και πρόσφατα για τον πρόσθετο λόγο της με-

τάβασης στο ΕΥΡΩ που έχει δημιουργήσει παροξυσμό στην αγορά. Ο παροξυσμός, όμως, αυτός δεν στερείται βάσης και σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να παραλληλισθεί με το χρηματιστηριακό παροξυσμό των 6.000 ή 6.500 μονάδων ούτε ψυσικά με νομίσματα «φούσκες».

- (2) Η έλλειψη επιχειρηματικού – επενδυτικού κινδύνου ή λοιπών εξωτερικών κινδύνων, τους οποίους αντιμετωπίζουν οι χρηματιστηριακές αγορές, στην αγορά των νεοελληνικών κερμάτων είναι δεδομένη και πέραν πάσης αμφισβήτησης.
- (3) Τα νεοελληνικά κέρματα, σε αντίθεση με τις μετοχές του Ελληνικού Χρηματιστηρίου, που ως γνωστόν αντιμετωπίζονται απαξιωτικά ή περιστασιακώς κερδοσκοπικά από ξένους επενδυτές, βρίσκονται σε περίοπτη θέση σε παγκόσμιο επίπεδο και είναι σημαντικός ο αριθμός των ξένων συλλεκτών τους. Ο βασικός λόγος είναι η σπανιότητά τους. Υπάρχουν, όμως, και πρόσθετοι λόγοι, όπως η ιστορική συνέχεια των αρχαίων ελληνικών νομισμάτων, η καταγωγή των Ελλήνων Βασιλέων, η προέλευση και η καλλιτεχνική αξία των χαρακτών (C. Voigt, K. Lange, A. Barre, A. Borrel, C. Pillet, Γ. Ιακωβίδης, Μ. Αγγελός, P. Metcalf, L. Jones, Β. Φαληρέας, Ν. Περαντίνος, Ι. Στίνης, Λ. Ορφανός κ.λπ.), το πλήθος των νομισματοκοπειών κ.λπ.

Απομένει, λοιπόν, να εξηγήσουμε τι εννοούμε με τον όρο σωστή τοποθέτηση.

Η σωστή τοποθέτηση είναι αποτέλεσμα γνώσης του αντικειμένου και της αγοράς του.

Η γνώση αυτή προϋποθέτει ενασχόληση, η οποία όμως δεν είναι επαχθής και δυσάρεστη ούτε ιδιαίτερα χρονοβόρα. Μπορούμε, μάλιστα, να υποστηρίξουμε ότι η ενασχόληση αυτή μπορεί να είναι ενδιαφέρουσα, ευχάριστη, επιμορφωτική και αποδοτική.

Μια καλή συμβουλή στην περίπτωση αυτή είναι η διάθεση ενός μικρού ποσού της τάξης των 300 – 600 ΕΥΡΩ σταδιακά για ένα ή δύο χρόνια, για αγορά κερμάτων, που χαρακτηρίζονται ως «δεύτερα» (καταστάσεις F ή VF), και ασφαλώς δεν είναι η καλύτερη επιλογή ως τοποθέτηση, είναι όμως μια καλή επιλογή ως ερασιτεχνική ενασχόληση, που θα βοηθήσει τον συλλέκτη να αποκτήσει μια έστω και αποσπασματική εικόνα των περιόδων των κερμάτων του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους (Καποδίστριας, Ιονικό Κράτος, Όθων, Γεώργιος Α', Κρητική Πολιτεία, Κωνσταντίνος Α', Γεώργιος Β', Α' Ελληνική Δημοκρατία, Παύλος, Κωνσταντίνος Β', Β' Ελληνική Δημοκρατία), των καταστάσεων των νομισμάτων (F, VF, XF, UNC) και γενικά θα τον φέρει σε επαφή με τον χώρο και την αγορά. Οι αγορές αυτές μπορεί να γίνουν με τη βοήθεια ενός παλαιού συλλέκτη, ο οποίος μπορεί να βρεθεί είτε

μέσω του φιλικού περιβάλλοντος, είτε μέσω των συλλόγων που δραστηριοποιούνται στον χώρο (Πανελλήνια Νομισματική Ένωση, Νομισματική Εταιρεία).

Σε αυτό το διάστημα με την παράλληλη μελέτη της βιβλιογραφίας, των τιμοκαταλόγων, των τιμών που διαμορφώνονται στις δημοπρασίες, οι οποίες διενεργούνται στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, τη χρήση του διαδικτύου, ο συλλέκτης μπορεί να αρχίσει να μετατρέπεται σε επενδυτή και να κάνει επιλεκτικές τοποθετήσεις.

Με εφόδια πλέον τη γνώση των κερμάτων ως προς τις καταστάσεις και τη σπανιότητα, την εξέλιξη των τιμών τους και τις πηγές προμήθειάς τους, ο ερασιτέχνης συλλέκτης μπορεί να γίνει ένας ιδιαίτερα αποδοτικός επενδυτής.

Προς επίρρωση όσων προεκτέθηκαν και για να ξεφύγουμε από τη θεωρητική προσέγγιση του θέματος, παραθέτουμε πίνακα (Πίνακας 1) με την εξέλιξη των τιμών ορισμένων αντιπροσωπευτικών κερμάτων από τις βασικότερες περιόδους του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους.

Τα στοιχεία του πίνακα προέρχονται από τις εκδόσεις των ετών 1993, 1996 και 2000 του τιμοκαταλόγου του Π. Πυλαρινού, οι τιμές του οποίου μάλλον συντηρητικές χαρακτηρίζονται.

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Εξέλιξη των τιμών σε δρχ. ορισμένων αντιπροσωπευτικών κερμάτων
από τις βασικότερες περιόδους του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΙΜΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΕΡΜΑΤΩΝ								
α/α	ΚΕΡΜΑ	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΚΑΤΑ-ΣΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ Π. ΠΥΛΑΡΙΝΟΥ			%
					ΕΤΟΣ 1993	ΕΤΟΣ 1996	ΕΤΟΣ 2000	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1993-2000
1	ΧΑΛΚΙΝΟ ΠΕΝΤΑΛΕΠΤΟ	1828	ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ	UNC	20.000	40.000	80.000	300%
2	ΧΑΛΚΙΝΟ ΕΙΚΟΣΑΛΕΠΤΟ	1831	ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ	UNC	30.000	60.000	110.000	267%
3	½ ΑΡΓΥΡΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ	1833	ΟΘΩΝ	UNC	18.000	50.000	80.000	345%
4	ΑΡΓΥΡΟ ΠΕΝΤΑΔΡΑΧΜΟ	1833	ΟΘΩΝ	UNC	100.000	250.000	330.000	230%
5	ΧΑΛΚΙΝΟ ΔΙΛΕΠΤΟ	1840	ΟΘΩΝ	UNC	25.000	50.000	80.000	220%
6	½ ΑΡΓΥΡΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ	1842	ΟΘΩΝ	UNC	150.000	350.000	750.000	400%
7	¼ ΑΡΓΥΡΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ	1859	ΟΘΩΝ	UNC	60.000	160.000	250.000	317%
8	ΑΡΓΥΡΟ ΔΙΔΡΑΧΜΟ	1868	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'	UNC	80.000	200.000	330.000	312%
9	ΧΑΛΚΙΝΟ ΜΟΝΟΛΕΠΤΟ	1870	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'	UNC	6.000	20.000	50.000	734%
10	ΑΡΓΥΡΟ ΔΙΔΡΑΧΜΟ	1873	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'	UNC	30.000	90.000	140.000	367%
11	ΑΡΓΥΡΟ ΠΕΝΤΑΔΡΑΧΜΟ	1875	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'	UNC	60.000	200.000	230.000	284%
12	ΧΑΛΚΙΝΟ ΜΟΝΟΛΕΠΤΟ	1879	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'	UNC	3.000	8.000	15.000	400%
13	ΧΑΛΚΙΝΟ ΔΕΚΑΛΕΠΤΟ	1879	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'	UNC	60.000	170.000	230.000	284%
14	ΧΑΛΚΟΝΙΚΕΛΙΝΟ ΕΙΚΟΣΑΛΕΠΤΟ	1893	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'	UNC	30.000	100.000	160.000	433%
15	ΑΡΓΥΡΟ ΔΕΚΑΔΡΑΧΜΟ	1930	Α' ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	UNC	10.000	50.000	60.000	500%
16	ΑΡΓΥΡΟ ΕΙΚΟΣΑΔΡΑΧΜΟ	1930	Α' ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	UNC	8.000	30.000	45.000	463%

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, η άνοδος των τιμών στην τελευταία επταετία κυμαίνεται από 220-734%.

Κλείνοντας την ενότητα αυτή, επιβάλλεται να αναφερθούμε και σε ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της συγκεκριμένης αγοράς. Ο συλλέκτης – επενδυτής είναι εύκολο να πωλήσει τη συλλογή του, αλλά αρκετά δύσκολο να την αποχωριστεί.

Ο λόγος, για όσους ασχολούνται με το αντικείμενο, είναι προφανής. Σε κάθε περίπτωση δημιουργείται ένας δεσμός εξάρτησης, ο οποίος, κατά κανόνα, οδηγεί στο να υπερισχύει η πλευρά του συλλέκτη έναντι αυτής του επενδυτή, χωρίς όμως ο δεσμός να αναιρεί την επενδυτική αξία στη συγκεκριμένη αγορά.

4. ΠΑΡΑΧΑΡΑΞΗ - ΚΙΒΔΗΛΕΙΑ / ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΕΚΤΗ - ΕΠΕΝΔΥΤΗ

Με τα εφόδια που αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα (γνώση των κερμάτων ως προς τις καταστάσεις και τη σπανιότητα, γνώση της εξέλιξης των τιμών τους κ.λπ.) ο συλλέκτης, πλέον επενδυτής, πρέπει να αντιπαρέλθει το μοναδικό, ίσως, κίνδυνο στη συγκεκριμένη αγορά, που είναι αυτός της παραχάραξης – κιβδηλείας.

Το φαινόμενο της παραχάραξης, μολονότι δεν έχει ανησυχητικές διαστάσεις στην αγορά των νεοελληνικών κερμάτων αποτελεί έναν εν δυνάμει κίνδυνο με δεδομένη την υπερβολική αύξηση της ζήτησης και την ανάπτυξη της τεχνολογίας, που δεν θα μπορούσε να αφήσει ανέγγιχτο τον τομέα στον οποίο αναφερόμαστε.

Η ύπαρξη αυτού του κινδύνου θέτει αυτομάτως το θέμα της άμυνας του συλλέκτη. Χωρίς κανείς να κινδυνολογεί για το θέμα, μπορεί να εκτιμήσει ότι στο μέλλον ο κίνδυνος της παραχάραξης δεν θα μπορεί να αντιμετωπισθεί με μόνο όπλο την εμπειρία του απλού συλλέκτη, ένα μεγεθυντικό φακό και μια ζυγαριά ακριβείας για τον έλεγχο του βάρους των κερμάτων. Είναι βέβαια αυτονόητο ότι, όταν πρόκειται να επενδύσει κάποιος σε κέρμα με σημαντική αξία, για παράδειγμα στο αργυρό πεντάδραχμο του Όθωνος του 1833 (Εικ. 10) που κόπηκε στο Νομισματοκοπείο των Αθηνών το 1843, ή στις αργυρές δραχμές του Όθωνος του 1845, 1846, 1847 (Νομ. Αθηνών), θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός. Το τιμολόγιο αγοράς θα πρέπει να συνοδεύεται από φωτογραφία του κέρματος πιστοποιημένη από τον πωλητή, όταν δεν έχουμε αγορά μέσω δημοπρασίας, όπου ούτως ή άλλως τα ακριβά κέρματα είναι φωτογραφημένα στον σχετικό κατάλογο, και ει δυνατόν από πιστοποιητικό γνησιότητας, το οποίο θα έχει εκδοθεί από αναγνωρισμένους εμπειρογνώμονες.

Εικ. 10: Το αργυρό πεντάδραχμο του Όθωνος του 1833
κοπής Νομισματοκοπείου Αθηνών.

Δεν θα θέλαμε, όμως, να επεκταθούμε περισσότερο στο θέμα αυτό, που από μόνο του θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης διάλεξης.

Θέτουμε, όμως, ένα ζήτημα, που θα μπορούσε και θα έπρεπε να αντιμετωπισθεί από κάποιον επίσημο φορέα, μαζί με τα υπόλοιπα θέματα που έχουν σχέση με τη συγκεκριμένη αγορά. Ένας τέτοιος φορέας δεν θα διασφάλιζε μόνον τον συλλέκτη - επενδυτή αλλά και την πολιτεία με την αποτροπή της φοροδιαφυγής από τη συγκεκριμένη αγορά, η οποία (φοροδιαφυγή) είναι κοινό μυστικό ότι είναι σημαντική.

5. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΑΓΟΡΑΣ - ΣΥΛΛΟΓΗΣ

Αντιμετωπίζοντας την αγορά – συλλογή κερμάτων όχι μόνον ως μια ενδιαφέρουσα προσωπική ενασχόληση αλλά και ως επένδυση, ο συλλέκτης θα πρέπει να απαντήσει σε ορισμένα καίρια ερωτήματα.

α. Ποιες κατηγορίες κερμάτων πρέπει να αγοράσει.

Οι βασικές κατηγορίες εδώ είναι τα κέρματα κυκλοφορίας (κοινά), δηλαδή αυτά που κόπηκαν για τη διεκπεραίωση των οικονομικών συναλλαγών και τα αναμνηστικά (ειδικές κοπές για επετειακούς λόγους).

Υπάρχουν, όμως, και ειδικές κατηγορίες κερμάτων, που από μόνες τους μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ιδιαίτερης συλλογής με σοβαρή αξία τόσο από συλλεκτική όσο και από επενδυτική άποψη. Τέτοιες είναι η συλλογή δοκιμίων, κακεκτύπων (Εικ. 11), κερμάτων με σφάλματα, με ποικιλίες κ.λπ. Οι κατηγορίες αυτές επειδή, κατά κανόνα, αφορούν σε κέρματα με μεγάλη σπανιότητα, απαιτούν σημαντική τοποθέτηση χρημάτων. Θα αναφέρουμε χαρακτηριστικά ότι το Μάρτιο του 1998 πωλήθηκαν σε δημοπρασία στη Ζυρίχη χρυσό εικοσάδραχμο του 1935 (Γεωργίου Β') με σφάλμα (χωρίς τον αριθμό 20 στη λέξη Δραχμαί) [Εικ. 12] έναντι 27.500 ελβετικών φράγκων (περίπου

6.300.000 δρχ.), δοκίμιο αργυρό δύο δραχμών του 1911 (Γεωργίου Α') έναντι 10.500 ελβετικών φράγκων και αργυρό δοκίμιο πέντε δραχμών του 1875 (Γεωργίου Α') [Εικ. 13] έναντι 12.000 ελβετικών φράγκων (2.760.000 δρχ.). Πρόσφατα, τέλος, πωλήθηκαν τα αργυρά δοκίμια της μίας και των δύο δραχμών του 1915 (Κωνσταντίνου Α') στην τιμή των 100.000 ΕΥΡΩ (34.000.000 δρχ.)

Υπάρχει ακόμα και η κατηγορία της συλλογής κίβδηλων κερμάτων εποχής, μια και η κιβδηλεία, ως γνωστόν, δεν είναι σημερινό φαινόμενο, αλλά είχε εμφανισθεί από την Αρχαιότητα.

Τέλος, υπάρχουν συλλέκτες – επενδυτές που εστιάζουν το ενδιαφέρον τους ανάλογα με το μέταλλο των κερμάτων (χρυσά, αργυρά, χάλκινα, νικέλινα, χαλκονικέλινα, διμεταλλικά κ.λπ.)

Στο σημείο αυτό κρίνουμε σκόπιμο να αναφερθούμε σε ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό στη σχέση του μετάλλου από το οποίο είναι κατασκευασμένα τα κέρματα με την αξία αγοράς τους.

Κατά κανόνα, η εσωτερική αξία των κερμάτων (αξία αγοράς του μετάλλου τους) δεν βρίσκεται σε συνάρτηση με την αξία αγοράς τους ως συλλεκτικά αντικείμενα. Θα λέγαμε, μάλιστα, ότι η σχέση είναι αντιστρόφως ανάλογη και ο λόγος είναι απλός. Τα κέρματα

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εικ. 11: Κακέκτυπα κέρματα.

Εικ. 12: Χρυσό εικοσάδραχμο του 1935 (Γεωργίου Β') με σφάλμα (χωρίς τον αριθμό 20 στη λέξη Δραχμαί).

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΡΜΑΤΑ: ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

Αργυρό δοκίμιο δύο δραχμών του 1911 (Γεωργίου Α')

Αργυρό δοκίμιο πέντε δραχμών του 1875 (Γεωργίου Α')

από πολύτιμα μέταλλα (χρυσό, άργυρο) διασώθηκαν σε μεγαλύτερες ποσότητες λόγω της αξίας των μετάλλων τους, ενώ το αντίθετο συνέβη με τα κέρματα από κοινά μέταλλα (χαλκό, νικέλιο κ.λπ.)

Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι να υπάρχουν κέρματα της ίδιας χρονικής περιόδου, από χαλκό ή νικέλιο πολλαπλάσιας αξίας από αντίστοιχα χρυσά ή αργυρά.

Στον πίνακα (Πίνακας 2) που παραθέτουμε αποτυπώνεται χαρακτηριστικά η παραπάνω επισήμανση.

Εικ. 13: Αργυρό δοκίμιο (επάνω) δύο δραχμών του 1911 (Γεωργίου Α'). Στα δεξιά απεικονίζεται η παράσταση του οπισθότυπου του κέρματος κυκλοφορίας. Αργυρό δοκίμιο (κάτω) πέντε δραχμών του 1875 (Γεωργίου Α'), χωρίς τα διακριτικά του νομισματοκοπείου (Α' στον εμπροσθότυπο και μέλισσα και άγκυρα στον οπισθότυπο), αλλά με τη λέξη ESSAI. Στα δεξιά εικονίζεται ο οπισθότυπος του νομίσματος κυκλοφορίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Παραδείγματα κερμάτων της ίδιας χρονικής περιόδου, από χαλκό ή νικέλιο πολλαπλάσιας αξίας από αντίστοιχα χρυσά ή αργυρά

α/α	ΚΕΡΜΑ	TIRAGE	ΚΟΣΤΟΣ € (UNC)
1.	ΧΡΥΣΟ ΕΙΚΟΣΑΔΡΑΧΜΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α', 1884	550.000	500 (170.000 δρχ.)
2.	ΧΑΛΚΟΝΙΚΕΛΙΝΟ ΕΙΚΟΣΑ- ΛΕΠΤΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α', 1893	248.000	1000 (340.000 δρχ.)
3.	ΧΑΛΚΙΝΟ ΔΕΚΑΛΕΠΤΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α', 1879	357.908	1200 (410.000 δρχ.)

β. Σε ποια κατάσταση πρέπει να είναι τα κέρματα που θα αγοράσει.

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό, εφόσον η συλλογή αντιμετωπίζεται και ως επένδυση, είναι ξεκάθαρη. Οι αγορές θα πρέπει να αφορούν σε κέρματα, των οποίων η κατάσταση χαρακτηρίζεται ως ακυκλοφόρητη (UNC) ή εξαιρετική (XF), και μόνο σε ειδικές περιπτώσεις, όπως μεγάλη σπανιότητα του κέρματος, πρέπει να αγοράζονται κέρματα τα οποία χαρακτηρίζονται πολύ ωραία (VF) ή ωραία (F).

Για να γίνει αντιληπτή, από όσους δεν ασχολούνται με το αντικείμενο, η σχέση της κατάστασης του νομίσματος με την αξία του, θα αναφέρουμε τέσ-

σερα παραδείγματα (Πίνακας 3) με τις αντίστοιχες διαβαθμίσεις κατάστασης – τιμής.

Από την εξέταση του πίνακα διαπιστώνουμε διαφορές τιμών μεταξύ καταστάσεων F - UNC που κυμαίνονται από 767% μέχρι 1.700%.

Συνεπώς, αντίστοιχες είναι και οι διαφορές των ποσών που μπορεί να διαθέσει ένας συλλέκτης, ανάλογα με τον τρόπο που αντιμετωπίζει τη συλλογή.

Το γεγονός αυτό καθιστά τη συλλογή κερμάτων προσιτή σε όλα τα βαλάντια –ακόμα και σε εκείνα του φοιτητή ή και του μαθητή– σε αντίθεση με άλλες περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα η συλλογή έργων τέχνης.

Εξυπακούεται ότι οι διαβαθμίσεις ως προς την κατάσταση των κερμάτων, όπως έχουν οριοθετηθεί επίσημα, διακρίνονται από κάποια σχετικότητα και από μια κλιμάκωση που θα μπορούσε να είναι αναλυτικότερη (σχεδόν VF [AVF], VF, καλό VF, σχεδόν εξαιρετικό [AXF] κ.λπ.), κατ' επέκταση και οι αντίστοιχες τιμές δεν μπορεί να είναι απόλυτες, αλλά και πάλι μικρή μόνον απόκλιση μπορεί να παρουσιάζουν από τις σημερινές τιμές της αγοράς.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
Διαφορές τιμών μεταξύ καταστάσεων F - UNC

ΚΕΡΜΑ	ΤΙΜΗ ΑΝΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ								Διαφορά
	F		VF		XF		UNC		ΤΙΜΗΣ
	€	Δρχ.	€	Δρχ.	€	Δρχ.	€	Δρχ.	F-UNC
ΧΑΛΚΙΝΟ ΕΙΚΟΣΑΛΕΠΤΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ, 1831	100	34.000	300	102.000	800	270.000	1.800	615.000	1.700 %
ΑΡΓΥΡΟ ΠΕΝΤΑΔΡΑΧΜΟ ΟΘΩΝΟΣ, 1833	150	51.000	450	150.000	900	306.000	1.300	440.000	767 %
ΑΡΓΥΡΗ ΔΡΑΧΜΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α', 1873	10	3.400	40	13.600	100	34.000	180	61.300	1.700 %
ΑΡΓΥΡΟ ΔΙΔΡΑΧΜΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α', 1868	120	40.000	280	95.000	700	240.000	1.100	375.000	817 %

6. ΠΗΓΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ

Τρεις είναι οι βασικές πηγές προμήθειας των νεοελληνικών κερμάτων:

- Παλαιοί συλλέκτες, που για διάφορους λόγους επιθυμούν να εκποιήσουν τη συλλογή τους και δεν καταφεύγουν σε δημοπράτησή της.
- Εγχώριοι ή αλλοδαποί έμποροι κερμάτων. Στην πόλη των Αθηνών υπάρχουν πέντε - έξι καταστήματα, τα οποία έχουν ως αντικείμενο την εμπορία ελληνικών κερμάτων και σε ορισμένα Ευρωπαϊκά

Κράτη (Μεγάλη Βρετανία, Γερμανία, Γαλλία, Ολλανδία, Ελβετία) υπάρχουν αντίστοιχα καταστήματα που εμπορεύονται ελληνικά κέρματα. Αντίστοιχοι έμποροι υπάρχουν και στην αγορά των Η.Π.Α.

- Δημοπρασίες που διενεργούνται είτε στο εσωτερικό (Πανελλήνιος Νομισματική Ένωση - Μιαούλη 15Α - Αθήνα, Athenian Auctions - Πλατεία Καρύτση 5 - Αθήνα, Ορέστης Βλαστός Ε.Π.Ε., Βασ. Γεωργίου 40, Χαλάνδρι) είτε στο εξωτερικό (SPINK στο Λονδίνο, DIVO στη Ζυρίχη, Munzauction στο Κάσσελ, World-Wide Coins of California κ.λπ.)

Υπάρχει, τέλος, και η αγορά μέσω του διαδικτύου, η οποία μάλλον βρίσκεται σε νηπιακή κατάσταση και στην παρούσα τουλάχιστον φάση δεν διασφαλίζει τον αγοραστή.

7. Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Είναι γνωστό ότι η πατρότητα της ιδέας των δύο όψεων του ΕΥΡΩ (μία ενιαία και μία εθνική) είναι ελληνική. Αποτελεί υλοποίηση της πρότασης του καθηγητή εφαρμοσμένης Οικονομίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Σταύρου Θεοφανίδη που δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά στις 20 Αυγούστου 1973(!) στους TIMES του Λονδίνου, έτυχε αναγνώρισης από τον πρόεδρο της Κομισιόν Ζακ Σαντέρ σε επιστολή του προς τον καθηγητή το 1996 και έγινε εν τέλει αποδεκτή από τα αρμόδια Κοινοτικά Όργανα.

Το ΕΥΡΩ ως νόμισμα με παγκόσμια κυκλοφορία και σημασία αποτελεί πλέον αντικείμενο καθημερινών συναλλαγών όχι μόνο μεταξύ των κατοίκων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αλλά και ολόκληρου του κόσμου, με ανταγωνιστική παρουσία ακόμα και έναντι του δολαρίου.

Εξετάζοντας τις λοιπές λειτουργίες του ΕΥΡΩ, εκτός αυτής της διεκπεραίωσης των οικονομικών συναλλαγών (συλλεκτικό αντικείμενο με παγκόσμιο ενδιαφέρον, μέσον πολιτιστικής προβολής, μέσον άσκησης εθνικής πολιτικής κ.λπ.), θα παρατηρούσαμε τα ακόλουθα:

Θεωρούμε ιδιαίτερα επιτυχή την επιλογή των παραστάσεων που απεικονίζονται στα κέρματα 1 και 2 ΕΥΡΩ.

Στα υπόλοιπα κέρματα των 50, 20 και 10 λεπτών απεικονίζονται προσωπικότητες αδιαμφισβήτητης ακτινοβολίας (Ελευθέριος Βενιζέλος, Ιωάννης Καποδίστριας, Ρήγας Φεραίος) που, όμως, αφορούν χρονικά μόνον τη δημιουργία του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους με αναφορές στην προεπαναστατική περίοδο. Η συνέχεια έτσι του Ελληνισμού και του ελληνικού στοιχείου χάνεται.

Η αναφορά στη ναυτική παράδοση των Ελλήνων στα τρία υπόλοιπα κέρματα (1, 2 και 5 λεπτών) θεωρούμε ότι είναι υπερβάλλουσα, ενώ η παράσταση του τάνκερ στο κέρμα των 5 λεπτών, μάλλον, ατυχής.

Με βάση αυτά μπορούμε και πρέπει να υποστηρίξουμε ότι απεικονίσεις προσώπων, όπως π.χ. των Αριστοτέλη, Δημοκρίτου, ή μνημείων, όπως ο Παρθενώνας, ο Ερμής του Πραξιτέλους, η Νίκη της

Σαμοθράκης, η Αφροδίτη της Μήλου, ή τέλος μια Αμφικτυονική παράσταση όχι μόνο θα στήριζαν την ιστορική συνέχεια, αλλά θα αποτελούσαν και σημεία πολιτιστικής συνάντησης των λαών της Ευρώπης που στήριξαν την ιδεολογία τους και την επιστημονική τους οντότητα στα επιτεύγματα του αρχαίου κόσμου, τα οποία διασώθηκαν μέσα από την ύστερη ρωμαϊκή αυτοκρατορία ή όπως αλλιώς την ξέρουμε βυζαντινή αυτοκρατορία.

Καθώς αυτή η παράμετρος δεν αντιμετωπίσθηκε από την Ελληνική Πολιτεία κρίνουμε ότι χάθηκε έτσι μια ιστορική ευκαιρία παγκόσμιας πολιτιστικής προβολής της χώρας σε πρακτικό επίπεδο στο διηνεκές. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης, μέσα από την εισήγησή μας αυτή, θα θέλαμε να προτείνουμε να μη χαθεί η τελευταία ευκαιρία μιας εμβληματικής, έστω, παρέμβασης.

Η κοπή αναμνηστικών κερμάτων, χρυσών και αργυρών (1, 5, 10, και 20 ΕΥΡΩ), θεωρούμε ότι θα έπρεπε να αντιμετωπισθεί με το πνεύμα των παραπάνω παρατηρήσεών μας. Το ίδιο πιστεύουμε ότι θα έπρεπε να γίνει και στις κοπές των αναμνηστικών κερμάτων για την Ολυμπιάδα του 2004, όπου οι παραστάσεις με θέματα από τους αρχαίους ολυμπιακούς Αγώνες (π.χ. Δισκοβόλος του Μύρωνος, Στάδιο Αρχαίας Ολυμπίας, κ.λπ.) στον εμπροσθότυπο θα μπορούσαν να συνοδεύονται από τις παραστάσεις που προαναφέραμε και ίσως από μορφές Ελλήνων από τον τομέα των Επιστημών και των Τεχνών με διεθνή αναγνώριση, όπως ο Δημήτριος Παπανικολάου ή ο Δημήτριος Μητρόπουλος, στον οπισθότυπό τους.

Ως πλέον αρμόδια για την επεξεργασία μιας τέτοιας πρότασης θεωρούμε την Ακαδημία Αθηνών.

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ύπουργείο Οικονομικῶν, *Τὰ Ἑλληνικὰ Νομίσματα*, Ἀθήνα 1932.

Ὁ. Αβδῆς, *Κατάλογος Ἑλληνικῶν Νομισμάτων*, Ἀθήνα 1957.

Α.Τζαμαλῆς, *Τα νομίσματα τῆς νεώτερης Ελλάδας, 1828 -1979*, εκδ. Νούμμιο, Αθήνα 1979.

Ν. Βασιλόπουλος, *Νομισματική. Η ιστορία τῆς δραχμῆς*, εκδ. Ἑλληνικό Νόμισμα, Αθήνα 1982.

Φ. Κατσουρός, *Νομίσματα καὶ μετάλλια, μια αποδοτική επένδυση*.

Φ. Κατσουρός, *Τα νομίσματα τοῦ Καποδίστρια*.

Β. Πετούσης, *Τιμοκατάλογος - Μελέτη τῶν νομισμάτων Ελλάδος - Κύπρου, Επτανήσου Πολιτείας, Ἰονικοῦ Κράτους, Κρήτης, 1971, 1975, 1979*.

Π. Πυλαρινός, *Τα νομίσματα τῆς νεωτέρας Ελλάδος*. Δωδέκατη έκδοση, Αθήνα 2000.

Γ. Παπαδόπουλος, *Τα ελληνικά νομίσματα 1828 - 1985*, Αθήνα 1986.

J.-P. Divo, *Modern Greek Coins*, Zurich 1969.

Ὁ. Τσουνάκος, *Δραχμούλα μου καλὸ σου ταξίδι*, Αθήνα 2001.

G. Georgiopoulos, *The coinage and paper money of Krete*, Athens 2001.